

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

7 Vtrum augeatur in infinitum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Quum ut quatuor præcise aut minus, quia scilicet nihil patitur nisi disimile: propter quod licet calefactum ut quatuor, sit generatum calidi ut quatuor in subiecto disimili, non tamen est generatum, nec augmentatum calidi in subiecto iam simili, scilicet calido ut quatuor. Coniungitur autem hoc ex eo, quod par ratio est de uno & eodem actu continuo repropinquo tali passo; & de alio eiusdem rationis, & virtutis æqualis, appropinquato eidem passo, ut patet. Constat autem quod A calefactum ut quatuor postquam calefacit C patiens ut quatuor, non amplius potest augere, sed solum conferre re factum. Si remotio igitur A calefactio, appropinquet ipsi C continenti calore ut quatuor, aliud calefactum, ut quatuor, puta B, non poterit intendere calorem inuentum in C, sed conferre tantum. Et hinc patet solutio rationis Durandi, si contra hanc doctrinam assertur. Patet enim quod non quolibet agens nec quilibet actus eiusdem rationis secundum se potens habere effectum positivum, intendit, seu auget effectum inuentum, & ratio est ex defectu patientis. Deficit siquidem patientis proportionatum tali actu ad patientem ab eo, quia similitudo iam posita inter subiectum & actum, est naturale impedimentum, ut hoc patet ab illo, nisi forte conferatur.

Per. in Ser. 2. de puri. in fine illius id hinc expō. Hoc aut inquit Grego. 3. Homil. in Eccl. a medi.

acquistarum generatur ex actibus, ita etiam augmentum charitatis causatur per actum charitatis: sed quilibet actus virtuosus operatur ad virtutis generationem. ergo etiam quilibet actus charitatis operatur ad charitatis augmentum.

¶ 3. Præter Grego. dicit, quod in via Dei stare, retrocedere est: sed nullus dum movetur actu charitatis, retrocedit, ergo quicumque movetur actu charitatis, procedit in via Dei, ergo quolibet actu charitatis charitas augetur.

¶ S. d. contra est, quod effectus non excedit virtutem causam, sed quandoque aliquis actus charitatis cum aliquo tempore, vel remissione committitur, non ergo perducit ad excellentiorem charitatem, sed magis disponit ad minorem.

Respon. Dicendum, quod augmentum spirituale charitatis quodammodo simile est corporali augmento. Augmentum autem corporale in animalibus, & plantis non est motus continuus, ita scilicet, quod si aliquid tantum augetur in tanto tempore necesse sit quod proportionaliter in quolibet parte illius temporis aliquid augetur, sicut contingit in motu locali: sed per aliquod tempus natura operatur disponens ad augmentum, & nihil augens actu, & postmodum producit in effectu id, ad quod disposuerat augendo ipsum animal, vel plantam in actu: ita etiam non quolibet actu charitatis charitas augetur, sed quilibet actus charitatis disponit ad charitatis augmentum, in quantum ex uno actu charitatis homo redditur promptior iterum ad augendum secundum charitatem, & habilitate crescente homo prorumpit in actum ferventiorum dilectionis, quousque conetur ad charitatis profectum, & tunc charitas augetur in actu.

¶ Super Questionis vigesimaquarte articulum septimum.

¶ Artic. 7. eiusdem questionis occurrit primo dubium ex Scoto in 3. sententiarum distinct. 13. quæst. 1. formate ex tribus illis, ex quibus terminari augumentum forme in licera dicitur, ut ipse dicit, ad oppositum. Prima ex parte forme est. Charitas est quædam participatio Dei, ergo secundum aliquem gradum determinatum, partem capit infinite charitatis Dei: alioquin posset concludi, quod calor, & quæcumque talis forma posset esse infinita, quia qualibet forma est participatio infiniti. Secunda est ex parte efficientis, quia effectus de nihilo naturam limitatam. Tertia est ex parte capacitatis, tum quia licet capacitas sit respectu forme secundum quemcumque sui gradum, non tamen capacitas alicuius finiti est ad formam infinitam: tum quia saltem est capacitas augeri per charitatem ipsius materie, ergo non augetur capacitas respectu sui. Assumptum probatur, quia posterior causa non dat priori aliquid pertinens ad propria eius causalitatem. Quod si dicatur, quod charitas est unum gradum augere capacitate non respectu sui, sed alterius:

gradus, contra. Charitas in quocumque gradu est dem rationis, ergo capacitas eius in quocumque gradu est dem rationis, ergo non potest capacitas aliqua augeri per rationem receptam, sed tota præsupponitur rationem. ¶ Præter. Possit habere gratiam secundum augmentum.

¶ Ad primum ergo dicendum, quod quilibet actus charitatis meretur vitam æternam, non quidem statim exhibendam, sed suo tempore. Similiter etiam quilibet actus charitatis meretur charitatis augmentum, non tamen statim augetur, sed quando aliquis conatur ad huiusmodi augmentum.

¶ Ad secundum dicendum, quod in generatione virtutis acquisite non quilibet actus complet generationem virtutis, sed quilibet operatur ad eam ut disponens, & ultimus, qui est perfectior agens, in virtute omnium procedentium, reducit eam in actum sicut etiam est in multis guttis cauantibus lapidem.

¶ Ad tertium dicendum, quod in via Dei procedit aliquis non in actu charitatis, sed in actu charitatis eius augetur, sed etiam dum disponitur ad eius augmentum.

¶ Articulus VII.

¶ An Charitas augetur in infinitum.

¶ Ad septimum sic proceditur. Videtur, quod charitas non augetur in infinitum. Omne enim in finitum est ad aliquem finem, & terminum, ut dicitur in 2. Metaph. sed augmentum charitatis est quidam motus: ergo tendit ad aliquem finem & terminum, ergo charitas in infinitum non augetur.

¶ 2. Præter. Nulla forma excedit capacitatem sui subiecti: sed capacitas creaturæ rationalis, quæ est subiectum charitatis est finita. ergo charitas in infinitum augeri non potest.

¶ 3. Præter. Omne finitum, per continuum augmentum potest pertingere ad quantitatem alterius finiti quantumcumque maioris, nisi forte id quod accrescit per augmentum, semper minus, & minus, sicut Philo. dicit.

¶ In anima Christi summum gradum gratie rem sensentiam. Constat enim idem esse augmentum & gratia, cum æqualiter augeri credatur. licet forma. Nam si datur summa charitas, potest esse augmentum ex parte gratie, quia operatur ad augmentum gratie, & aliud in veritate significat. Summum autem gradum charitatis videntur, quod charitas secundum hanc doctrinam est absolute in infinitum augeri, sicut necesse est dari maiorem non sit dare supremam charitatem, quæ dat: possit dari maior. & iste sensus non accipit S. dicitur, acciperunt Thomam, ut dicitur in 2. Thim. Sed iste sensus hinc fit verus, sive fallis quantum ad

habere quodammodo ad beatitudinem, sed sicut forma eiusdem speciei imperfecta ad seipsum perfectam, & quantitas perfectionis charitatis penes propinquitatem ad obiectum, sit eisdem rationis in via, & in patria: & in quantitatibus eiusdem rationis, constat unam quantitatem infra latitudinem terminatam posse ab altera excedi, consequens est. in charitate viae in Beata Virgine fuerit quandoque maior secundum illam quantitatem, quam charitas angelorum, & quandoque quam charitas archangelorum, & sic deinceps: sic tamen ut in ingressu patrie ipsam etiam secundum hanc quantitatem seipsum in via excreuerit, ut ad praedestinatum sibi mensuram secundum donationem Iesu Christi perueniret. Numquam tamen fuit in uia eius charitas aequalis simpliciter charitati ministerii in patria, quia charitas patrie est quanta duabus diuersarum rationum quantitatibus, ad quarum alteram charitas viae non potest peruenire. Unde simile est de augmento lineae respectu superficie. Sicut enim linea non potest quantumcumque crescat, ad quantitatem superficiei peruenire, potest tamen secundum unam dimensionem excedere certam datam superficiem: ita charitas viae nunquam potest adaequare charitatem patrie, potest tamen secundum unam rationem excedere alicuius charitatem in patria existentis.

¶ Ad primum ergo in oppositum dicitur, quod non est fictio, sed ex natura rerum notitia sumpta, quod forma animalis, ut alicuius & habitus habeant quantitates diuersarum rationum intensiuas. Quia enim secundum naturam suam dependet actus animae in modum a duabus diuersarum rationum, anima scilicet, & obiecto, non est mirum si habeat perfectiones diuersarum rationum, & ambas intensiuas.

¶ Ad confirmationem dicitur, quod aliud est loqui de notitia amici imperfectae, uel perfectae eiusdem rationis, & de nouitibus diuersarum rationum, pura uisio facialis, & uisio per speculum, aut quodcumque aliud representatiuum. Sicut amicitia quantumcumque crescat, nunquam peruenit ad illam perfectionem, quam ex facie habet conuersatione nata est habere, ita est in proposito.

¶ Ad tertium dicitur, quod quantitas charitatis perueniat eadem numero in patria augmentata tunc usque ad terminum. Rationabile quippe est, ut uisio Dei largiatur non solum alteram perfectionem totaliter, actualiter faciendo amare, sed etiam quod longe magis faciat amare, quam prius ex parte obiecti, propter maiorem tamen ad praecedens meritum in uia. Unde adueniens secundum perfectionem charitatis prima etiam maxime augetur, proportionaliter tamen ad meritum, ita quod tunc incipit maxime amare. Dum & ex parte obiecti, & fabricati. Nec putes has perfectiones esse duas res ab inuicem realiter distinctas, sed sicut charitas identificatur realiter perfectioni gradualis latitudinis secundum accessum ad obiectum: ita eadem charitati identificatur realiter perfectioni gradualis latitudinis secundum attentionem, seu expeditionem subiecti, sicut uisioni corporali identificatur realiter, & perfectioni, quam ex approximatione obiecti habet, & perfectioni, quam ex attentione animae sortitur, & tamen est una simplex qualitas. Diuersitas autem rationum est, quae facit diuersas parciales rationes unius totalis, simplicis tamen perfectionis, consummatae charitatis. Et quoniam haec uia praedictis satisficere uideatur, ad dubium tamen motum in responsione ad primum satisficere non potest: quoniam si augmentum charitatis in uia sit per appropriationem ad obiectum in infinitum, sicut conuenit secundum illam quantitatem in uia adaequare & excedere certum beatum, ita conuenit quantum est ex natura augmenti, adaequare summam in Christo charitatem secundum hanc quantitatem: quod est impossibile. Unde licet in commentariis super prima secundae quaestio. 67. articulo ultimo, hanc uiam inchoauerim, diligentius tamen meditatus, aliter dicitur per.

¶ Ad unum euideniam scito primo, quod charitas duplicem habeat statum, scilicet naturalem, & quasi praeternaturalem. Status naturalis charitatis est, esse illo modo, & ea perfectione, quae est in celesti patria. Status autem quodammodo praeternaturalis est, esse sicut est in uita hac, Probantur haec. Et naturalitas antiquae charitatis in patria, patet ex ipsa natura charitatis, quae est destituta inter hominem & Deum consequens communicationem condelectari, quae in sola patria inter hominem, & Deum inuenitur. Quod uero in hac uia praeternaturaliter quodammodo sit charitas, patet ex hoc, quod charitas, uia nominatur ab

A Apostolo dicente. Adhuc excellentiorem uiam nobis demonstrato. & Quamdiu sumus in corpore, peregrinamur a Domino, quia per fidem ambulamus. Nec habemus manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus. Constat autem quod non solum ciues in peregrinatione & uia, sed etiam naturalia, cum mouentur ad

minis augmento alicuius forma potest praefigi tripliciter. Vno modo ex ratione ipsius formae, quae habet terminatam mensuram, ad quam cum peruenit fuerit, non potest ultra procedi in forma: sed si ultra processum fuerit, peruenietur ad aliam formam. Sicut patet in pallore, cuius terminos per continuam alterationem

B indiuisibili, sed latitudinem habet: nam charitas in uia augetur, & in patria domo mansiones multas habet, oportet utrique perfectioni latitudinem consonam, quantitatemque spirituales conuenire. Et quoniam status uiae, & patrie non unius & eiusdem, sed diuersarum rationum est, ideo perfectiones consequentes eos, ut distinguuntur ab inuicem, diuersarum quoque rationum esse oportet. Sicut uniuersaliter uidemus, quod proprietates consequentes res diuersarum rationum, ut sic, sunt diuersarum rationum. Scito secundo, quod difficultas huius rei consistit in assignando, quomodo sunt diuersarum rationum perfectio charitatis in uia, & perfectio charitatis in patria. Et quoniam de patria nihil scimus nisi quantum Dominus narrauit in scripturis populorum, & principum, qui fuerunt in ea, ex his quae audiuimus, nouimus quod perfectio uiae habet se ad perfectionem patrie, ut perfectio ueritatis ad ueritatem, dicente Apostolo ad hoc proposuimus. Cum essem paruulus, loquebar ut paruulus & cetera. Et ueritatem quod se habet ut lux diei in statu augmenti ad diurnam, dicente Salomone Proverbio quarto. Iustorum semita quasi lux splendens procedit, & crescit usque ad perfectum diem. Habemus siquidem ex his quatuor, Primum diuersam rationem perfectionis. Secundum, permanentiam utriusque perfectionis simul. Tertio, augmentum in infinitum secundum perfectionem uiae. Quarto, quod quantumcumque augeatur, semper est simpliciter minor charitate patrie. Diuersa in primis perfectionis ratio patet ex hoc, quod licet natura ueritatis, & uiri, & similiter lucis matutinae & perfecti diei, una & eadem sit, perfectio tamen natura in pueritia, & in uirilitate diuersarum est rationum, ut experientia teste probat Apostolus. Et simile patet de lucis diuerso statu. Nam quod perfectioni prioris status attestatur, imperfectionis effectus in succedente statu, ut patet. Permanentia autem euacuatis his, quae imperfectionis sunt, clare liquet. Nam eadem natura cum eo perfectionis, quod in pueritia acquisiuit, permanet in uero: & eadem lux euacuata admittit imperfectionem in die perfecto inuenitur, ut iuxta Apostolum, charitas nunquam excidat: sed cum uenerit quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte, id est, imperfectione est, euacuabitur sane intellectum, ut hic sumitur, hoc est, semper habeat quo crescat, non simpliciter, sed durante uia, manifeste quoque habetur, si aduertimus, quod durante pueritia, semper habet homo quo crescat: & similiter durante statu matutinali, semper habet lux quo crescat. Hoc enim est hominem in pueritia, & lucem in mane, & charitatem in uia, posse crescere in infinitum.

C ¶ Propter quod in litera est differentia inter charitatem, & formas medias, puta, pallorem, quarum augmentum non est coarctatum motui ad terminum. Declaratum est augmentum charitatis in uia in infinitum, ac si diceret, quanto tempore durat uia ad patriam, durat & augmentum charitatis: sicut quanto tempore durat pueritia, durat augmentum hominis: & quanto tempore durat mane, durat augmentum lucis. Non sic enim est in formis mediis. Extenditur enim plus uia, quam augmentum illius formae, & quemadmodum implicat aliquem in uia non posse progredi (iam enim esset in termino, & similiter hominem in pueritia non posse amplius crescere, & lucem mane non posse crescere) ita charitatem in statu uiae non posse augeri. Iam enim non esset in uia, sed in termino, sicut nec homo in pueritia, nec lux in mane. Et ex hoc patet quartum, scilicet, quod quantumcumque charitas augeatur in uia, nunquam peruenit ad perfectionem patrie, quia alterius sunt rationis & istae perfectiones. Sicut puer quantumcumque crescat, nunquam stante pueritia peruenit ad perfectionem uiri: nec lux matutina stante mane ad perfectionem diei perfecti. Sunt enim, ut dictum est, perfectiones alterius rationis quod ad hoc quidem,

D ¶ Ad primum ergo in oppositum dicitur, quod non est fictio, sed ex natura rerum notitia sumpta, quod forma animalis, ut alicuius & habitus habeant quantitates diuersarum rationum intensiuas. Quia enim secundum naturam suam dependet actus animae in modum a duabus diuersarum rationum, anima scilicet, & obiecto, non est mirum si habeat perfectiones diuersarum rationum, & ambas intensiuas.

E ¶ Ad confirmationem dicitur, quod aliud est loqui de notitia amici imperfectae, uel perfectae eiusdem rationis, & de nouitibus diuersarum rationum, pura uisio facialis, & uisio per speculum, aut quodcumque aliud representatiuum. Sicut amicitia quantumcumque crescat, nunquam peruenit ad illam perfectionem, quam ex facie habet conuersatione nata est habere, ita est in proposito.

¶ Ad tertium dicitur, quod quantitas charitatis perueniat eadem numero in patria augmentata tunc usque ad terminum. Rationabile quippe est, ut uisio Dei largiatur non solum alteram perfectionem totaliter, actualiter faciendo amare, sed etiam quod longe magis faciat amare, quam prius ex parte obiecti, propter maiorem tamen ad praecedens meritum in uia. Unde adueniens secundum perfectionem charitatis prima etiam maxime augetur, proportionaliter tamen ad meritum, ita quod tunc incipit maxime amare. Dum & ex parte obiecti, & fabricati. Nec putes has perfectiones esse duas res ab inuicem realiter distinctas, sed sicut charitas identificatur realiter perfectioni gradualis latitudinis secundum accessum ad obiectum: ita eadem charitati identificatur realiter perfectioni gradualis latitudinis secundum attentionem, seu expeditionem subiecti, sicut uisioni corporali identificatur realiter, & perfectioni, quam ex approximatione obiecti habet, & perfectioni, quam ex attentione animae sortitur, & tamen est una simplex qualitas. Diuersitas autem rationum est, quae facit diuersas parciales rationes unius totalis, simplicis tamen perfectionis, consummatae charitatis. Et quoniam haec uia praedictis satisficere uideatur, ad dubium tamen motum in responsione ad primum satisficere non potest: quoniam si augmentum charitatis in uia sit per appropriationem ad obiectum in infinitum, sicut conuenit secundum illam quantitatem in uia adaequare & excedere certum beatum, ita conuenit quantum est ex natura augmenti, adaequare summam in Christo charitatem secundum hanc quantitatem: quod est impossibile. Unde licet in commentariis super prima secundae quaestio. 67. articulo ultimo, hanc uiam inchoauerim, diligentius tamen meditatus, aliter dicitur per.

Secunda Secundae S. Thoma. H 4 scilicet

Et si dupliciter potest A linea augeri in infinitum. Primum simpliciter, & sic se iungit, & excedit omnem finem longitudinem...

Spiritus sanctus. Similiter etiam causa agens charitatem est infinita virtutis, scilicet Deus. Similiter etiam ex parte subiecti terminus huic augmento prefigi non potest: quia semper charitate excrecente, superexercescit habitus ad ulterius augmentum.

Quantitas autem F, quamvis semper in decuplo inueniatur maior quam A, non esset tamen augmentabilis in infinitum, nisi secundum quid, nec duceretur ad quantitatem infinitam, sed infra latitudinem quantitatis maioris in decuplo, quam sit B; linea, cuius singulae partes in decuplo exceduntur a partibus ipsius F. Ex his, quae exempli causa, ut dicenda percipiatur, acrius dicendum est, quod charitas, ut praedictum est, non ponitur augmentabilis in infinitum simpliciter, sed in via, hoc est, infra latitudinem viae. Via enim in quantum via, & terminatur quantitate, & infinitum progressum in ea importat. Oportet enim viae ad terminum ducere, nisi frustrata sit, & dum via ducit semper protendi. Ac per hoc nec sequitur, quod ipsa sit quantitas ducatur ad infinitatem charitatis simpliciter: nec sequitur, quod quantitas charitatis respondens ei in patria, ducatur ad infinitatem simpliciter, sed quod vel ducatur ad aliquam proportionem perfectionem, respondendo singulis gradibus augmenti in via secundum aliquam proportionem, ut in augmento secundum quid linea declaratum est, quoniam charitatis augmentum in via non est augmentum simpliciter, sed secundum quid, quia extra statum suum naturalem est sub obiectura cognitione luminis fidei: vel respondet sic maior maiori, ut quae maius alterius rationis, ita ut non sit proportio secundum augmentum, sed solum consummatio secundum quantitatem inuentam. Declaro utraque responsum. Primum responso concedo proportionalem excessum in patria iuxta excessum in via, sed negat in via, dari augmentum infinitum simpliciter, & propterea etiam negat illam in patria. Nec obstat hinc responsum, quod similitudo de augmento linea secundum quid, reparatur in proposito, quia charitas non augetur semper per partes minores. Non obstat, inquam: quia similitudo illa non affertur quo ad hoc, quod est augeri per partem semper minorem, sed quo ad hoc, quod est semper augeri per aliquod quantum, non curando, an primo addito minus sit secundum, & tertium minus secundo, sed abstrahendo ab hac comparatione, successuue additum penes maius & minus. Linea enim est diuisibilis in semper diuisibilia abstrahendo ab huiusmodi comparatione ut patet. Praeter hoc autem exemplum mathematicum, est exemplum in naturalibus, habens augmentum in infinitum, non tamen secundum quantitatem infinitam, sed certam latitudinem, ut patet de augmento perfectionis humanae in pueritia, etiam durante pueritia in infinitum, & terminatur tamen ad irremediam perfectionem. Constat ergo hac prima responso in hoc, quod augmentum charitatis in via, non est augmentum eius quantitatis simpliciter, sed secundum quid, scilicet statum p. regni rationis fidei, pueritiae, matrisque lucis. Et propterea singulis partibus (ut sic loqui liceat) charitatis in via assignando singulas in decupla proportione in patria, non sequitur augmentum in infinitum simpliciter, sed secundum quid. Iam enim manifestatum est, quod fiat semper aliquid alicui posse apponi, & nec in se, nec proportionabiliter sibi respondente procedit ad quantitatem in patria est quod scilicet quemadmodum utilitas hominis est proportionabiliter proportionaliter, non tamen est sic proportionalis, ut aequalis augmentis pueritiae sint assignabilia singula augmenta proportionaliter in patria, & via, quae se habent apud A. postquam ut & puer. Ita quod conceditur, quod quanto perfectior quis est in via secundum charitatem, tanto proportionaliter est perfectior in patria. Quia tamen diuersarum rationum sunt

A perfectiones istae charitatis in patria, & in via, quae sequuntur lumina diuersarum rationum ideo non sunt comparabiles secundum proportionem gradus ad gradum, seu paros ad partem. Et haec responsio amplectenda videtur, quia perfectio patriae se habet ad perfectionem viae, ut terminus ad motum, ut patet ex inductis. Modò autem quanto perfectior est motus, perfectior est terminus, non tamen sunt comparabiles secundum proportionem graduum ad gradum in termino. Unde ex utraque response sumatur, Primum, quod augmentum charitatis in via, est augmentum eius secundum quid propter praedicta, & inde quod non licet ex tali augmento in infinitum inferre infinitatem termini alterius rationis, sed excellentiam respondentem cuiusque augmento. Sicut augmentum hominis in pueritia est in infinitum infra latitudinem pueritiae: semper enim habet quo crescat in statu pueritiae: & quanto aliquis perfectior fuerit in pueritia, tanto erit perfectior iur: & quanto iste perfectior puer illo, tanto perfectior iur illo erit. Non tamen infinito processu infra latitudinem pueritiae respondet infinito processu simpliciter utilitatis: sed ut incomparabilis secundum proportionem iuxta secundo dicta, aut processus in infinitum secundum quid iuxta primo dicta habetur. Ex his autem patet solutio obiectorum, quoniam eadem est ratio de angelorum & hominum, quo ad hoc, charitate. Creato enim quocumque superiore angelo, & data charitate secundum naturalia, non nisi charitatis viae augmentum in infinitum concluditur, quod auctor probat. Ex augmento autem charitatis in via in infinitum, quomodo sequatur vel infinitas secundum quid, vel incomparabilitas secundum proportionem, dictum est. Et si formetur ratio de angelo creato beato, quod quocumque dato, potest dari maior ergo charitas patriae in infinitum simpliciter augeri potest. Respondeatur, quod non sequitur nisi processus in infinitum secundum quid in patria sicut si ex utroque ab angelis fierent beati. Deus enim creando eos, semper beatos in eiusdem rationis gradibus locat, quales essent si media charitate iure ad eos peruenirent. Constat autem ex dictis, quod quantitas charitatis patriae, proportionaliter respondens augmento charitatis viae, non est ad infinitum simpliciter, sicut in quibusdam. Et forte perfectio charitatis in patria ita est alterius rationis excellenter, quod habet utrumque, scilicet, & quod est terminus rationis excellenter, quod quid perfectionis inuenit in charitate viae, consummans, inquam, iuxta dispositionem perfectibilis quantitatis inuenit: & quod est secundum proportionem respondens augmento charitatis in via. Et propterea utraque responsio oportet uti, ut communi er credita a doctoribus saluamus, absque infinitate simpliciter charitatis, quam qui tenet, sicut in numeris, non uideo quare erret, quamvis ab auctore declinet, ut patet ex dictis. Quamvis autem huiusmodi de charitate sub metaphoris dicta, uera uideantur, ex propriis tamen oportet intellectum quietere, ne opponatur, quod Theologia symbolica non est argumentaria. Unde tertius motus dicendi, cui multa in duabus praedictis uis tacta deseruiunt, occurrit.

de relinquunt quod charitatis augmento nullus terminus praefigatur in hac uita. Ad primum ergo dicendum, quod augmentum charitatis est ad aliquem finem, sed ille finis non est in hac uita, sed futura.

B charitatis in uia, est augmentum eius secundum quid propter praedicta, & inde quod non licet ex tali augmento in infinitum inferre infinitatem termini alterius rationis, sed excellentiam respondentem cuiusque augmento. Sicut augmentum hominis in pueritia est in infinitum infra latitudinem pueritiae: semper enim habet quo crescat in statu pueritiae: & quanto aliquis perfectior fuerit in pueritia, tanto erit perfectior iur: & quanto iste perfectior puer illo, tanto perfectior iur illo erit. Non tamen infinito processu infra latitudinem pueritiae respondet infinito processu simpliciter utilitatis: sed ut incomparabilis secundum proportionem iuxta secundo dicta, aut processus in infinitum secundum quid iuxta primo dicta habetur. Ex his autem patet solutio obiectorum, quoniam eadem est ratio de angelorum & hominum, quo ad hoc, charitate. Creato enim quocumque superiore angelo, & data charitate secundum naturalia, non nisi charitatis viae augmentum in infinitum concluditur, quod auctor probat. Ex augmento autem charitatis in via in infinitum, quomodo sequatur vel infinitas secundum quid, vel incomparabilitas secundum proportionem, dictum est. Et si formetur ratio de angelo creato beato, quod quocumque dato, potest dari maior ergo charitas patriae in infinitum simpliciter augeri potest. Respondeatur, quod non sequitur nisi processus in infinitum secundum quid in patria sicut si ex utroque ab angelis fierent beati. Deus enim creando eos, semper beatos in eiusdem rationis gradibus locat, quales essent si media charitate iure ad eos peruenirent. Constat autem ex dictis, quod quantitas charitatis patriae, proportionaliter respondens augmento charitatis viae, non est ad infinitum simpliciter, sicut in quibusdam. Et forte perfectio charitatis in patria ita est alterius rationis excellenter, quod habet utrumque, scilicet, & quod est terminus rationis excellenter, quod quid perfectionis inuenit in charitate viae, consummans, inquam, iuxta dispositionem perfectibilis quantitatis inuenit: & quod est secundum proportionem respondens augmento charitatis in via. Et propterea utraque responsio oportet uti, ut communi er credita a doctoribus saluamus, absque infinitate simpliciter charitatis, quam qui tenet, sicut in numeris, non uideo quare erret, quamvis ab auctore declinet, ut patet ex dictis. Quamvis autem huiusmodi de charitate sub metaphoris dicta, uera uideantur, ex propriis tamen oportet intellectum quietere, ne opponatur, quod Theologia symbolica non est argumentaria. Unde tertius motus dicendi, cui multa in duabus praedictis uis tacta deseruiunt, occurrit.

D Ad cuius euidenciam oportet primo evitare confusionem questionum. Sunt siquidem in hac re tres questiones. Prima est, An charitas absolute sit augmentabilis in infinitum. Secunda est, An charitas uia sit inueniunt augmentabilis in infinitum. Tertia est, An charitas patriae sit augmentabilis in infinitum. Inter quas questiones ipsa adiunctio diuersorum statuum scilicet uia, & patriae, & abstractio ab utroque statu ostendit differentiam esse. Et prima quidem questio in tertia parte, ubi de charitate animae Christi, an sit summa possibilis dari, dicitur, tractabitur, de qua iam dictum est, quod secundum auctorem pars negatiua est uera. Secunda autem questio, quae praemanibus habetur, habet partem affirmatiuam ueram, iam Ecclesiae autoritate determinatam in concilio Viennensi, a Clemente quinto, ut patet in Clemente c. Ad nostrum, de haereticis. Vbi de noua secta dicitur tenens, & alterens doctrinam suam sacrilega & perueria, infertius designatos errores. Primo uidelicet, quod homo in uita praesenti tantum, & talis perfectionis gradum potest acquirere, quod redderetur penitus impeccabilis, & amplius in gratia proficere non ualebit. Nam, ut dicunt, si quis semper posse proficere, posset aliquis Christo perfectior inueniri: haec ibi. Et infra. Nos sacro approbante Concilio sanctam ipsam cum praemis erroribus damnamus, & reprobamus. Supposita ergo cum Ecclesiae ueritate hac, quod charitas uia est augmentabilis in infinitum, ostendenda tria sunt. Primum, quae est perfectio charitatis uia, quae charitatis patriae. Secundo, quot sunt perfectiones diuersarum rationum.

Ad cuius euidenciam oportet primo evitare confusionem questionum. Sunt siquidem in hac re tres questiones. Prima est, An charitas absolute sit augmentabilis in infinitum. Secunda est, An charitas uia sit inueniunt augmentabilis in infinitum. Tertia est, An charitas patriae sit augmentabilis in infinitum. Inter quas questiones ipsa adiunctio diuersorum statuum scilicet uia, & patriae, & abstractio ab utroque statu ostendit differentiam esse. Et prima quidem questio in tertia parte, ubi de charitate animae Christi, an sit summa possibilis dari, dicitur, tractabitur, de qua iam dictum est, quod secundum auctorem pars negatiua est uera. Secunda autem questio, quae praemanibus habetur, habet partem affirmatiuam ueram, iam Ecclesiae autoritate determinatam in concilio Viennensi, a Clemente quinto, ut patet in Clemente c. Ad nostrum, de haereticis. Vbi de noua secta dicitur tenens, & alterens doctrinam suam sacrilega & perueria, infertius designatos errores. Primo uidelicet, quod homo in uita praesenti tantum, & talis perfectionis gradum potest acquirere, quod redderetur penitus impeccabilis, & amplius in gratia proficere non ualebit. Nam, ut dicunt, si quis semper posse proficere, posset aliquis Christo perfectior inueniri: haec ibi. Et infra. Nos sacro approbante Concilio sanctam ipsam cum praemis erroribus damnamus, & reprobamus. Supposita ergo cum Ecclesiae ueritate hac, quod charitas uia est augmentabilis in infinitum, ostendenda tria sunt. Primum, quae est perfectio charitatis uia, quae charitatis patriae. Secundo, quot sunt perfectiones diuersarum rationum. Tertio,

Tertio, qualis est huiusmodi diuersa ratio. Perfectio charitatis via est duplex, altera ex parte subiecti: & altera ex parte obiecti. Nam charitas via augetur ex parte obiecti, cum Deus mouet voluntatem, ut magis ac magis bonus, ut magis ac magis amicus, ut magis ac magis munificus, huic beneficio superaddendo illud, & illi alterum,

Ad secundum Dicendum, quod capacitas creaturae rationalis per charitatem augetur, quia per ipsam cor dilatatur, secundum illud 2. ad Cor. 6. Cor nostrum dilatatum est. Et ideo adhuc ulterius manet habilitas ad maius augmentum.

Ad tertium Dicendum, quod ratio illa procedit in his, quae

Tertio, qualis est huiusmodi diuersa ratio. Perfectio charitatis via est duplex, altera ex parte subiecti: & altera ex parte obiecti. Nam charitas via augetur ex parte obiecti, cum Deus mouet voluntatem, ut magis ac magis bonus, ut magis ac magis amicus, ut magis ac magis munificus, huic beneficio superaddendo illud, & illi alterum, & huiusmodi. Sic enim accenditur voluntas ex parte obiecti ad magis amandum ipsum Deum. Augetur quoque ex parte subiecti, dum etiam ad aequaliter occurrens obiectum, magis iste conatur, magis studet, magis se colligit, & applicat. Haec sunt perfectiones charitatis in via, quae licet sint diuersarum rationum inter se, ut superius monstratum est, identificantur tamen secundum rem simpliciter charitatis amoris, ut etiam superius patet. In patria quoque charitatis perfectio vtrinque est. Nam ex parte obiecti quantificatur ex ipso Deo in seipso viso, iuxta mensuram non Dei absolute, sed Dei visi: quod est dictum, iuxta mensuram uisionis. Ex parte uero subiecti quantificatur ex hoc, quod totaliter actualiter fertur in amorem Dei, implendo totaliter illud preceptum. Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota etc. Diuersarum autem rationum esse perfectionem charitatis uiae, & perfectionem charitatis patriae, ex signo, & ratione monstratur. Ex signo quidem, quia quantumcumque crescat charitas in uia ex parte subiecti, nunquam pertingere potest ad perfectionem charitatis in patria ex parte subiecti: quoniam nunquam potest ad hoc pertinere, ut diligat actualiter Deum totaliter, hoc est, ex toto corde, ex tota mente etc. ut patet ex infra dictis ab Augustino. Et autem in discussione huius precepti. Et similiter quantumcumque crescat charitas uiae ex parte obiecti, nunquam pertingit ad perfectionem charitatis patriae ex parte obiecti: quoniam nunquam potest ad hoc pertinere, ut moueatur ad amandum a Deo viso, sed semper mouetur in hac uita a Deo in speculo creaturae. Hoc enim quod est quantitate perfectionem charitatis in uia quantumcumque crescat, non posse pertingere ad minimum quid quantitatis perfectionis propriae charitati patriae, ostendit quantitates has esse diuersarum rationum. Ratione uero, quia ea quae consequuntur ad actus diuersarum rationum ut sic, sunt diuersarum rationum: sed perfectio charitatis, in uia, & perfectio charitatis in patria consequuntur ad actus diuersarum rationum. ergo sunt diuersarum rationum. Minor patet, quia subiectum in uia, & in patria diuersum est rationum secundum actus uisionis per adem, & uisionis facie ad faciem. Et similiter obiectum in uia, & in patria, in quantum est mouens, diuersarum est rationum secundum actus uisi in speculo, & uisi in seipso, ut patet. Deus enim uisus in speculo, nunc mouet ad amandum, tunc autem, Deus uisus in seipso. Et quoniam diuersa ratio tam subiecti, quam obiecti ex differentia inter cognitionem fidei, & uisionem apertam, redundat in diuersam rationem obiecti, ut mouens ad amandum: nam inde prouenit, quod Deus nunc mouet in speculo, tunc in seipso ideo author profunde inuitus, diuersae rationis quantitatem in charitate uiae, & patriae assignauit in hac littera ex hoc, quod alterius rationis est quantitas charitatis consequentis cognitionem fidei, & consequentis uisionem apertam. Non tamen autem dixi, obiectum ut mouens, esse alterius rationis hic, & in patria, quoniam obiectum charitatis potest dupliciter considerari, scilicet ut terminans amorem, & ut mouens ad amorem. Et quamuis ut terminans sit unius rationis hic, & in patria, scilicet Deus ipse prout in se est, & propterea charitas nunquam excidit, ut mouens tamen est diuersarum rationum: quoniam mouere ut uisum in speculo, & mouere ut uisum in seipso, constat diuersarum esse rationum. Qualis autem est haec diuersitas rationum, ex duabus conditionibus sumi potest. Prima est, quod quantitas perfectionis charitatis in uia, remanet cum quantitate perfectionis charitatis in patria: quoniam charitas nihil perfectionis perdit ex hoc, quod permanet in patria. Secunda est, quod semper est quaedam illius inchoatio, & per illam perficitur, ac consumatur, ut patet.

Ex his, n. apparet primo, quod non sunt diuersarum rationum, sicut cognitio fidei, & uisio aperta, ad quas consequuntur quae cognitiones uiae in compositibiles sunt, & essentialiter diuersificantur. Perfectio enim autem charitatis sic sunt diuersarum rationum, quod & simul permanent, & uni numero simpliciter charitati identificantur realiter.

Apparet secundo, quod sunt diuersarum rationum, si ut includens hoc & aliud, & contento uno tantum. Et ad hoc deser-

uit exemplum litterae de superficie, & linea. Superficies longitudo, & addit latitudinem. Linea uero latitudo est contenta. Et similiter charitas patriae claudit in se uiam uiae, & addit perfectionem patriae: charitas uero perfectione uiae est contenta.

habent quantitatem eiusdem rationis, non autem in his, quae habent diuersam rationem quantitatis: sicut linea quantumcumque crescat, non attingit quantitatem superficiei. Non est autem eadem ratio quantitatis charitatis uiae, quae sequitur cognitionem fidei, & charitatis patriae, quae sequitur uisionem apertam. Vn non sequitur ro-

Deo erimus, & uidebimus ipsum sicut est. Nunc autem in patria, semper aliquid praeternaturalitatis habet in se ipso peregrinationis. Et quia quicquid imperfectionis praeternaturalis statum habet, deponitur, & ad naturalium statum uelque statum perducitur: in patria alio modo perfectionis charitatis in uia, & in patria, ab Apollonio exemplo perfectionis puerilis, & perfectionis matris parvulus etc. Sic, n. pueritia tendit ad uirilitatem, & illa obiecta non perfectione acquirit in pueritia, sed in uirilitate, ne permittente ad statum pueritiae: sic charitas uiae charitatem patriae, & ea periculis obiecta non periculis hic habuit, sed admittit imperfectionem, permittente uero.

Hic autem declaratis, superest respondere obiectum. Ad obiectiones siquidem alias in principio huius responsione ad tertium, de diuersa ratione quantitate uiae, & in patria, iam patet responso.

Ad primum quidem, quod non est actio, sed actus animalium habere perfectiones diuersarum rationum, praecipue actuum habentium diuersos statum.

Ad confirmationem iam patet, quod ex diuersa ratione uisionis, consequitur diuersa rationis perfectio quantitatis ex parte subiecti, quam obiecti.

Ad alteram confirmationem potest dici dupliciter inconuenit remanere quantum perfectionis diuersarum, sicut etiam superficies est quanta dimensionibus rationum. Secundo, & melius, quod remanet quantum perfectione patriae tantum. Perfectione uero uiae remanet potentia, sicut trigonum dicitur esse potentia in materia.

Ad alium uero dubium, quod cum augeretur in patria charitas non posse augeri in inchoatio in patria, & ideo diuersa rationis est infinitas in potentia secundum alteram rationem, quoniam prima finitas attenditur secundum elongationem patriae a statu uiae. Infinitas autem fecundum distantiam progressum infra statum uiae. Ratio autem apparet ad terminum eiusdem rationis etc.

Ad aliud uero dubium, quod cum augeretur in patria charitas non posse augeri in inchoatio in patria, & ideo diuersa rationis est infinitas in potentia secundum alteram rationem, quoniam prima finitas attenditur secundum elongationem patriae a statu uiae. Infinitas autem fecundum distantiam progressum infra statum uiae. Ratio autem apparet ad terminum eiusdem rationis etc.

Ad aliud uero dubium, quod cum augeretur in patria charitas non posse augeri in inchoatio in patria, & ideo diuersa rationis est infinitas in potentia secundum alteram rationem, quoniam prima finitas attenditur secundum elongationem patriae a statu uiae. Infinitas autem fecundum distantiam progressum infra statum uiae. Ratio autem apparet ad terminum eiusdem rationis etc.

Ad aliud uero dubium, quod cum augeretur in patria charitas non posse augeri in inchoatio in patria, & ideo diuersa rationis est infinitas in potentia secundum alteram rationem, quoniam prima finitas attenditur secundum elongationem patriae a statu uiae. Infinitas autem fecundum distantiam progressum infra statum uiae. Ratio autem apparet ad terminum eiusdem rationis etc.

Ad aliud uero dubium, quod cum augeretur in patria charitas non posse augeri in inchoatio in patria, & ideo diuersa rationis est infinitas in potentia secundum alteram rationem, quoniam prima finitas attenditur secundum elongationem patriae a statu uiae. Infinitas autem fecundum distantiam progressum infra statum uiae. Ratio autem apparet ad terminum eiusdem rationis etc.

Ad aliud uero dubium, quod cum augeretur in patria charitas non posse augeri in inchoatio in patria, & ideo diuersa rationis est infinitas in potentia secundum alteram rationem, quoniam prima finitas attenditur secundum elongationem patriae a statu uiae. Infinitas autem fecundum distantiam progressum infra statum uiae. Ratio autem apparet ad terminum eiusdem rationis etc.

Ad aliud uero dubium, quod cum augeretur in patria charitas non posse augeri in inchoatio in patria, & ideo diuersa rationis est infinitas in potentia secundum alteram rationem, quoniam prima finitas attenditur secundum elongationem patriae a statu uiae. Infinitas autem fecundum distantiam progressum infra statum uiae. Ratio autem apparet ad terminum eiusdem rationis etc.

Ad aliud uero dubium, quod cum augeretur in patria charitas non posse augeri in inchoatio in patria, & ideo diuersa rationis est infinitas in potentia secundum alteram rationem, quoniam prima finitas attenditur secundum elongationem patriae a statu uiae. Infinitas autem fecundum distantiam progressum infra statum uiae. Ratio autem apparet ad terminum eiusdem rationis etc.

Ad aliud uero dubium, quod cum augeretur in patria charitas non posse augeri in inchoatio in patria, & ideo diuersa rationis est infinitas in potentia secundum alteram rationem, quoniam prima finitas attenditur secundum elongationem patriae a statu uiae. Infinitas autem fecundum distantiam progressum infra statum uiae. Ratio autem apparet ad terminum eiusdem rationis etc.

Ad aliud uero dubium, quod cum augeretur in patria charitas non posse augeri in inchoatio in patria, & ideo diuersa rationis est infinitas in potentia secundum alteram rationem, quoniam prima finitas attenditur secundum elongationem patriae a statu uiae. Infinitas autem fecundum distantiam progressum infra statum uiae. Ratio autem apparet ad terminum eiusdem rationis etc.

Ad aliud uero dubium, quod cum augeretur in patria charitas non posse augeri in inchoatio in patria, & ideo diuersa rationis est infinitas in potentia secundum alteram rationem, quoniam prima finitas attenditur secundum elongationem patriae a statu uiae. Infinitas autem fecundum distantiam progressum infra statum uiae. Ratio autem apparet ad terminum eiusdem rationis etc.

Ad aliud uero dubium, quod cum augeretur in patria charitas non posse augeri in inchoatio in patria, & ideo diuersa rationis est infinitas in potentia secundum alteram rationem, quoniam prima finitas attenditur secundum elongationem patriae a statu uiae. Infinitas autem fecundum distantiam progressum infra statum uiae. Ratio autem apparet ad terminum eiusdem rationis etc.

Ad aliud uero dubium, quod cum augeretur in patria charitas non posse augeri in inchoatio in patria, & ideo diuersa rationis est infinitas in potentia secundum alteram rationem, quoniam prima finitas attenditur secundum elongationem patriae a statu uiae. Infinitas autem fecundum distantiam progressum infra statum uiae. Ratio autem apparet ad terminum eiusdem rationis etc.

Ad aliud uero dubium, quod cum augeretur in patria charitas non posse augeri in inchoatio in patria, & ideo diuersa rationis est infinitas in potentia secundum alteram rationem, quoniam prima finitas attenditur secundum elongationem patriae a statu uiae. Infinitas autem fecundum distantiam progressum infra statum uiae. Ratio autem apparet ad terminum eiusdem rationis etc.

Ad aliud uero dubium, quod cum augeretur in patria charitas non posse augeri in inchoatio in patria, & ideo diuersa rationis est infinitas in potentia secundum alteram rationem, quoniam prima finitas attenditur secundum elongationem patriae a statu uiae. Infinitas autem fecundum distantiam progressum infra statum uiae. Ratio autem apparet ad terminum eiusdem rationis etc.

Ad aliud uero dubium, quod cum augeretur in patria charitas non posse augeri in inchoatio in patria, & ideo diuersa rationis est infinitas in potentia secundum alteram rationem, quoniam prima finitas attenditur secundum elongationem patriae a statu uiae. Infinitas autem fecundum distantiam progressum infra statum uiae. Ratio autem apparet ad terminum eiusdem rationis etc.

Ad aliud uero dubium, quod cum augeretur in patria charitas non posse augeri in inchoatio in patria, & ideo diuersa rationis est infinitas in potentia secundum alteram rationem, quoniam prima finitas attenditur secundum elongationem patriae a statu uiae. Infinitas autem fecundum distantiam progressum infra statum uiae. Ratio autem apparet ad terminum eiusdem rationis etc.

Ad aliud uero dubium, quod cum augeretur in patria charitas non posse augeri in inchoatio in patria, & ideo diuersa rationis est infinitas in potentia secundum alteram rationem, quoniam prima finitas attenditur secundum elongationem patriae a statu uiae. Infinitas autem fecundum distantiam progressum infra statum uiae. Ratio autem apparet ad terminum eiusdem rationis etc.

Ad aliud uero dubium, quod cum augeretur in patria charitas non posse augeri in inchoatio in patria, & ideo diuersa rationis est infinitas in potentia secundum alteram rationem, quoniam prima finitas attenditur secundum elongationem patriae a statu uiae. Infinitas autem fecundum distantiam progressum infra statum uiae. Ratio autem apparet ad terminum eiusdem rationis etc.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum charitas in hac vita possit esse perfecta.

AD OCTAVVM sic proceditur. **V**t, q charitas in hac vita nō possit esse perfecta: maxime enim hac perfectio in Apostolis fuit, sed in eis non fuit. Dicit enim Apostolus ad Phil. 3. Non quod iam comprehenderim, aut perfectus sim: ergo charitas in hac vita

B perfecta esse non potest. ¶ 2 Præ. Aug. dicit lib. 83. q. 2. q. * q nutrimentum charitatis est diminitio cupiditatis: sed ubi est perfectio charitatis, nulla est cupiditas. Sed hoc non potest esse in hac vita, in qua sine peccato vivere non possumus; sicut illud 1. Ioā. 1. Si dixerimus, quoniam peccatum nō habemus, ipsi nos seducimus; omne autem peccatum ex aliqua inordinata cupiditate procedit: ergo in hac vita charitas perfecta esse non potest.

¶ 3 Præ. Illud quod iam perfectum est, non potest ulterius crescere: sed charitas in hac vita semper potest augeri, ut dictum est: ergo charitas in hac vita non potest esse perfecta.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit super primam Can. Io. Charitas cum fuerit roborata, perficitur: cum aut ad perfectionem venerit, dicit: Cupio dissolvi, & esse cum Christo: sed hoc possibile est in hac vita, sicut in Paulo fuit.

Ergo Charitas in hac vita potest esse perfecta.

RESPOND. Dicendum, q perfectio charitatis potest intelligi dupliciter. Vno modo, ex parte diligibilis: alio modo ex parte diligentis. Ex parte quidem diligibilis perfecta est charitas, ut diligatur aliquid, quantum diligibile est: Deus aut tñ diligibilis est, quantum bonus est. Bonitas aut eius est infinita, vñ infinite diligibilis est. Nulla aut creatura pot eum diligere infinite, cum qualibet uirtus creata sit finita. Vñ per hunc modum nullius creature charitas potest esse perfecta, sed solum charitas Dei, qua seipsum diligit. Ex parte uero diligentis tunc est charitas perfecta, quando diligit tantum, quantum potest: Quod quidem contingit tripliciter. Vno modo sic, q totum cor hominis actualiter semper feratur in Deū. Et hæc est perfectio charitatis patriæ, quæ nō est possibilis in hac uita, in qua impossibile est, propter humanam uitæ infirmitatem, semper actu cogitare de Deo, & moueri dilectione ad ipsum. Alio modo, ut homo studium suum deputet ad vacandum Deo, & rebus diuinis, prætermittis aliis, nisi quantum necessitas præsentis uitæ requirit. Et ista est perfectio charitatis, quæ est possibilis in uia, non tamen est communis omnibus habentibus charitatem. Tertio modo ita, quod habitualiter aliquis totum cor suum ponat in Deo, ita scilicet, quod nihil cogitet, vel uelit, quod diuinæ dilectioni sit contrarium. Et hæc perfectio est communis omnibus charitatem habentibus.

AD PRIMVM ergo dicendum, q Apost. negat de

A se perfectionem patriæ. Vnde * glos. ibidem dicit, q perfectus erat viator, sed nondum ipsius itineris perfectione peruenit.

AD SECUNDVM dicendum, q hoc dicitur propter peccata uenialia, quæ non contrariantur habitui charitatis, sed adui: & ita non repugnant perfectioni uia, sed perfectioni patriæ.

AD TERTIVM dicendum, quod perfectio uie non est perfectio simpliciter, & ideo semper habet quod crescat.

ARTICVLVS IX.

Vtrum conuenienter distinguantur tres gradus charitatis incipiens, proficiens, & perfecta.

AD NONVM sic proceditur. **V**t, q inconuenienter distinguantur tres gradus charitatis, scilicet charitas incipiens, proficiens, & perfecta. Inter principium enim charitatis, & eius ultimam perfectionem sunt multi gradus medij: non ergo unum solum medium debuit poni.

¶ 2 Præ. Statim cum charitas incipit esse, incipit etiam proficere: nō ergo debet distingui charitas proficiens a charitate incipiente.

¶ 3 Præ. Quantumcumq; aliquis habeat in hoc mundo charitatem perfectam, potest etiam eius charitas augeri, ut * dictum est: sed charitatē augeri est ipsam proficere: ergo charitas perfecta non debet distingui a charitate proficiente. Inconuenienter ergo prædicantur tres gradus charitatis assignantur.

SED CONTRA est, quod * Aug. dicit super primam Can. Ioan. Charitas cum fuerit nata, nutritur, quod pertinet ad incipientes: cum fuerit nutrita, roboratur, quod pertinet ad proficientes: cum fuerit roborata, perficitur, quod pertinet ad perfectos: ergo est triplex gradus charitatis.

RESPONDEO Dicendum, quod spirituale augmentum charitatis considerari potest, quantum ad aliquid, simile corporali hominis augmento. Quod quidem quæmuis in plurimas partes distingui possit, habet tamē aliquas determinatas distinctiones secundum determinatas actiones, vel studia, ad quæ homo perducitur per augmentum. Sicut infantilis ætas dicitur antequam habeat usum rationis: postea autem distinguitur alius status hominis, quando iam incipit loqui, & ratione uti: iterum tertius status eius est pubertas, cum iam incipit posse generare, & sic deinde quousq; perueniatur ad perfectum: ita etiam & diuersi gradus charitatis distinguuntur secundum diuersa studia, ad quæ homo perducitur per charitatis augmentum. Nam primo quidem incumbit homini studium principale ad recedendum a peccato, & resistendum concupiscentiis eius, quæ in contrarium charitatis mouent. Et hoc pertinet ad incipientes, in quibus charitas est nutrienda, uel fouēda, ne corrumpatur. Secundum autem studium succedit, ut homo principaliter intendat ad hoc, q in bono proficiat. Et hoc studium pertinet ad proficientes, qui ad hoc principaliter intendunt, ut in eis charitas per augmentum roboretur. Tertium aut studium est, ut homo ad hoc principaliter intendat, ut Deo inhaereat, & eo fruatur: & hoc pertinet ad perfectos, qui cupiūt dissolui & esse cum Christo. Sicut et uidemus in mortu corporali, q primum est recessus a termino, secundum autem est appropinquatio ad alium terminum, tertium est quies in termino.

AD PRIMVM ergo dicendum, q omnis illa determinata distinctio, quæ pot accipi in augmento charitatis

Glos. ord. ibidem ex August.

Infr. q. 183. arti. 4. Et q. 184. arti. 3. Et q. 1. dist. 19. arti. 8. q. 1. Et opu 61. c. 2. Et Psal. 24.

Art. 7. huius quasi.

Tract. 5. declinatio ad finem 9.